

خیلواکی

استقلال

www.esteqlaal.net

پنجشنبه ۰۴ جنوری، ۲۰۲۴

ملالی موسی نظام

پا فشاری برای تحریف اذهان هموطنان به ارتباط استعمال ناجایز پساوند «ی» در لسان دری

متأسفانه با استعمال وسیع ساحه انترنتی و رشد سریع آن که خدمات چنین لجام گسیخته ایرا در اختیار جهانیان قرار میدهد، متوجه میگردیم که در وبسایت های مطبوعاتی افغانی هم هموطنان ما به نداشتن مسئولیت و ادب نویسندگی هر آنچه دل تنگ شان حکم می نماید بر صفحه کمپیوتر نقش می نمایند. البته انحراف ذهنیت خوانندگان و یا آموزش غلط که در دسترس میلیون ها خواننده قرار میگیرد، گناهیست غیر قابل بخشش، چونکه در بسی موارد تجاری که در طول حیات و استعمال یک لسان در محیط زیست میسر است، خود معلم انسان ها در آن محدوده گردیده و با محاوره و گفتگو، غلط از صحیح تشخیص میشود که بهتر از معلمین غافل است که فعالیت انترنتی شان گمراه کننده و ناروا باشد.

حقیقت اینست که توقع نمیروود که هر قلم بدستی بی عیب و سچ بنگارد و هیچ اغلاطی را مرتکب نگردد؛ ولی اگر نا فهمیده به غلط آموخته باشیم و یا تصویری غیر از اصالت واقعی لغات و اصطلاحات و موارد استعمال آنها داشته باشیم و بيموجب به سراغ آنچه از ما نیست مانند «ویژه و واژه» برویم که خار چشم هموطنان ماست، به نظر این شاگرد هیچمدان، نوشتن بهتر از تولید انحراف ذهنی و آگاهی خلق الله و نسل های ما به بیراهه کشیدن است.

درین زمینه جمعی باور مند این هستند که آنچه را بیان میکنند، حقیقت همان است؛ این گروه بدون شک عقیده ای بر واقعیت های ادبی و اصول آموزش یک لسان ندارند، چون بر باور و اصول نا سالم خویش پا بند هستند و دقیقاً به جمع: «آنان که ندانند و ندانند که ندانند» متعلق میباشند. دلایل منطقی را با این گروه مطرح نمودن، گویا آهن سرد کوبیدن است!!

جمع دیگری که با اغلاط غیر قابل قبول به نویسندگی میپردازند، در صورت بیان ادله و انتقادات سالمی که به آنان عارض میگردد، می آموزند و از تکرارچنان غلطی ها ابا می ورزند. چنانچه گفته اند: **دانا کسیست که نمیداند و میپرسد، نادان کسیست که نمیداند و نمیپرسد.**

از مدتیست که بحثی در زمینه استعمال و پساوند حرف «ی» در اخیر لغات دری در جریان است که با مشاهده آن «**اگر خاموش بنشینیم گناه است**»، چونکه آموزش خوانندگان انترنتی ما به انحراف باور نمودن و استعمال غلط لغات مواجه میگردد.

بتاریخ ۲۵ دسمبر سالی که گذشت، محترم شاغلی «**باری جهانی**»، بصورت نهایت مؤدبانه انگشت بر استعمال پساوند ناجایز «ی» بر نوشته شخصی بنام آقای «**حامد فارانی**»، گذاشت و نویسنده مذکور که باید یا دلیل می آورد و یا منطق شاغلی «**جهانی**» را میپذیرفت، خاموشی اختیار نمود؛ شاید به منزله ضرب المثل معروف «**یا سخن سنجیده گوی ای فرد دانا یا خاموش**» خاموشی اختیار نمود.

عنوان مضمون آقای «**فارانی**» چنین نوشته شده است: «**قلمروی اسلام از نگاه اندیشمندان غرب**». خوشبختانه استاد ادبیات دری معاصر، دوست و برادر محترم، «**خلیل جان معروفی**» با دانش و استدلال ادبی وسیعی که نصیب وی گردیده است، در «**وبسایت آریانا افغانستان**» به سراغ واقعیت چنین خطای ناجایز می رود. بلی او ادعا دارد که اگر فتح بر حرف ماقبل «**و**» موجود باشد نمیتوانیم «**ی**» را به آن اضافه نماییم؛ مثلاً «**قلمرو**» در مضمون متذکره شاید تنها یک زیر بر «**و**» اضافه گردد که آنهم انتخابی است.

بعد از نوشته آقای «**حامد فارانی**»، مضمون دیگری را آقای «**باری جهانی**» مطرح نمودند، چون این بار آقای «**احمد آریا**» با استدلال یکجانبه و عجیبی آنچه اذهان خواننده بود بهم ریخت و آنقدر انواع «**ی**» را بیجا و غیر مجاز و بکلی بر علیه قواعد گرامری و استعمال اصولی این حرف و پساوند مهم به هر طرف پاشید که از باور بدور میبافتد. طور مثال «**ی وحدت**» را که موارد و معانی خاص خود را بر یک شخص و یا مقداری از اشیاء در تشکیل یک جمله دارد، هر جا که دلش خواست «**نصب**» نمود و هر لغتی را از درک و فهم بیننده با استعمال «**ی**» غیر مجاز زیر و زبر نمود. یا الله! اگر عرایضی را بر همان قسمتی که شاغلی «**باری جهانی**» در مضمون علیحده ای انگشت گزارده است تقدیم تان ننماییم، بدون تردید گناه کبیره ای را مرتکب میگردیم. بلی، اگر بینی که نا بینا و چاه است*** اگر خاموش بنشیند گناه است.

آقای «احمد آریا» چنین استدلال مینماید که گویا منظور آقای «حامد فارانی» در زمینه استعمال «قلمروی اسلام» به معنی محدوده و یا حوزه اسلام میباشد، در حالیکه در چنین حالتی باید «قلمروی از اسلام» با موجودیت «ی وحدت» نگاشته میشد تا جایگاه خاصی از اسلام را به بحث می‌گرفت. در حالیکه «قلمروی اسلام» نمیتواند مطلبی و معنی ای را افاده و بیان نماید.

جای دیگر آقای «حامد آریا» مثال می‌آورد که حرف «ی» اگر در اخیر یک لغت اضافه گردد و یا نگردد، در مفهوم تغییری وارد؟! «نمی‌گردد. پناه بر خدا!

میرویم به سراغ بعضی از مثال‌ها که تعدادی هم پیشکش خود وی میباشد:

۱- بالاپوش بهاری مرا بیاور: با اضافه نمودن «ی نسبتی» درینجا نوعیت یک لباس خاصی را که صرف در بهار پوشیده میشود بیان میکند.

۲- در بهاری که ازینجا کوچ کردیم، سیلاب جاری شده بود: استعمال «ی وحدت» درینجا خبری را مشخص میسازد که فقط مربوط همان بهاری است که سیل آمده بود، نه هر بهار که نویسنده ادعا دارد که مفهوم تغییر نمیخورد.

۳- بارانی که دیروز بارید، جاده را تخریب نمود: استعمال «ی وحدت»، تخریب جاده صرف بخاطر باران دیروز بوده است.

۴- هوا امروز بارانی است. درینجا هم با پساوند «ی نسبتی» که منظور هوا است که تغییر خورده است. همسایه من هراتی است.

۵- آیا استعمال کلمه «قلمروی» که آقای احمد آریا مانند فرهنگستان مخترع لغات و اصطلاحات ایران برای آن مفهوم و معنی تدارک دیده است، در جای دیگری موارد استعمال داشته است که اقلاً معنی و مفهومی را بتوان از آن دریافت نمود؟!

گرچه دیده میشود که حتی در بعضی از وبسایت‌های پر آوازه ایکه حتی به ساختن قاموس و لغت نامه که دقیقاً باید برای آموزش و تعلیم خوانندگان باشد، می‌پردازند، اغلاطی مشاهده می‌گردد بصورت دوامدار، ولی مسئولین همان قسمت یا اداره چی سایت در صدد اصلاح آن نمی‌برآیند. مثال: در وبسایت «افغان جرمن آنلاین» به سمت چپ صفحه، مربوط قسمت نشر اخبار، سالهاست که تایپ گردیده است: «در لابلای نشرات» که «ی اضافی» آن غلطی شمرده میشود. به همین ترتیب متوجه میشویم که سایت فارسی بی بی سی هم دایم به اغلاط املائی و انشایی مواجه است، چنانچه در صفحه امروز مینویسد: "توصیه‌هایی علمی برای بهبود زندگی"، یا الله!

منظور از بحث ما در دیار غربت در چنین مواردی، جدال منطقی و گفتگوی وطنی در مورد غنامندی السنه ملی و زمینه سازی آموزش سالم برای نسل های ماست، چنانچه ذکر گردید، خدمات انترنتی وسیع جهانی با مفاد و ضرر خود در اقصی نقاط جهان در دسترس قرار دارد، طوریکه خوب و بد از آن آموخته میشود.

بنابراین، آقای «احمد آریا» و امثال وی نمیتوانند که به «تحریف» اصول و قواعد دقیق وابسته به حروف در لسان دری که سنجیده شده و موارد استعمال وسیع دارند، اذهان هموطنان دری زبان ما رامخدوش بسازند.

آنچه را در بالا مطالعه فرمودید، تجاربیست در طول حیات از این هیچمدان که نا چیز بوده و به آموزش دایمی بیشتری نیازمند است. در پهلوی موارد استعمال درست حروف "ه" و "ی" آرزومندیم که دوست فرهنگی ادیب و دانشمند، «خلیل جان معروفی» تشریح مفصل تری هم در زمینه شناخت و موارد استعمال پساوند مهم «ی» که دقیقاً تغییراتی در افهام و تفهیم لغات پیوسته به آن وارد می کند، ارائه نماید. برای آموزش و مطالعه تشریح مضمون مستدل منتشره، لطفاً بر لینک زیر و عنوان مطلب کلیک نموده ممنون سازید.

پایان

[گوشه ای از مشکل ه - و ی](#)